

LIVET I DÅPEN VERNER MOT FARISEISMEN

Av Kåre Svebak

Følger du lysten til det gode, lever du som et fritt menneske, i harmoni med deg selv og guddomsgnisten i ditt indre. Det påsto farisèerne. Kjente toner?

Dette menneskesyn betyr i praksis to ting: (1) Du må velge om du vil leve som rettferdig eller synde for Gud. (2) Velger du lysten til det gode, lever du forsonet med Gud. Og motsatt: Velger du lysten til det onde, treller du under syndens herredømme, uforlikt med Gud.

Eksempel: Jesu samtale med farisèeren Nikodemus, Joh 3:1-15. Fil 3. Jf Rom 9:31f.

Farisèismens menneskesyn har omfattende følger for bibelbruken. Beretningen om syndefallet blir et avskrekkende eksempel (1 Mos 3): Slik går det, når du velger galt! I varierende grad og med ulike talemåter blir synd oppfattet som hendelige uhell, og mennesket tilskrevet evnen å kunne frelse seg selv eller medvirke til frelsen. Tankegangen er den allmenreligiøse. Overtroen på menneskets frie vilje lever i kirkens skygge inntil Dommens dag, for det er syndere vi er.

Eksempel: Den moderne lutherdom. Tankegangen (fra Andreas Osiander d 1552) blander sammen troens rettferdighet (Kristus for oss) og den lydighet som Kristus virker i de troendes liv (Kristus i oss). Altså må frifinnelsens årsak omfatte noe annet og mer enn Guds universelle nåde i Kristi person og verk. Stilt overfor Guds forsoning med verden – i Kristus og ham korsfestet, følger vegring mot den nød som Guds hellige lov avslører - ”meg fortapte og fordømte menneske” (LK forkl 2 trosart).

Konflikten mellom Jesus og farisèerne den gang gjelder uforenlige motsetninger. Den nye fødsel av vann og Ånd (Joh 3:5) utelukker menneskets valgfrihet for Gud. I dåpen handler Gud ganske suverent. Han oppreiser mennesket fra livet under syndens og dødens lov til det nye livet med ham i nådens og syndsforlatelsens rike. Årsaken er ingen gjenytelse fra mennesket, eller en formildende omstendighet, men Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Med sin uskyldige lidelse og død har han kjøpt oss fri fra døden i våre synder. Dåpen er nødvendig til frelse. Troen anvender frelsen, gitt den enkelte i dåpen. Altså er farisèismens lære er utelukket fra dåpen rette bruk.

Evangeliet åpenbarer og kunngjør Guds nådige svar på menneskenes fortjente nød: Jesus Kristus, sann Gud født av Faderen fra evighet og sant menneske, født av jomfru Maria (LK forkl 2 trosart). Guds svar er ingen idè eller gudsforestilling, men den enbårne Sønnens lidende lydighet i Jesu skikkelse, «født av en kvinne, født under loven for å frikjøpe dem som var under loven», Gal 4:4f (Joh 1:14). Guds svar overgår all forstand og innbyr til undring. Guds selvhengivende kjærlighet overgår Guds nidkjærhet og opphever Guds vredes dom over all synd. Hvorfor reagere med avvisning?

Det er først når Guds lov og evangelium taler sannhet i hjertets innerste at lovrettferdigheten forsvinner som dugg for sol. Guds sannhet om mennesket korresponderer med Guds uutgrunnelige nåde for Kristi skyld.

Guds alternativ til “Nikodemus-problemet”

Dette er problemet: Hvis syndefallet er begrenset til en del av menneskeheten, kan det ikke være nødvendig å bli født på ny med vann og Ånd! Altså må frelsen ha en annen årsak, og vi ha frihet til å bruke dåpen som vi vil – som navneseremoni, livsritus eller lydighetshandling for å bekrefte mitt valg. - Dåpen blir misbrukt på mange vis, men all misbruk krenker åpenbaringsordets treene Gud.

Nikodemus-problemet forutsetter to ting – (1) at synd er en fare som truer mennesket utenfra, og (2) at mennesket evner å overskue «virkeligheten». Nei, synden er en ond lyst i menneskets innerste (Mt 25:18-20). Vi er Guds verk, men fødes til verden lik et okkupert land. Vi er hver for oss under Guds fiendemakters herredømme - djevelen, verden og kjødet (vår onde natur). *Joh 3:19-21. «Et menneske kan ikke få noe uten at det blir gitt ham fra himmelen,»* sa Døperen Johannes, den største av profetene (v 27). Evangeliet om Guds forsoning med verden stiller frem en korsfestet Kristus.

Evangeliet tåler møtet med livets realiteter, men mottas ikke uten videre. Guds forsoning i en korsfestet Kristus er «en snublestein» for jøder og «en dårskap» for hedninger, 1 Kor 1:23 (Jes 8:14). Det må da mer til, innvender vår formørkede forstand. Eller innvendingen anvendt i forkynnelsen: Taleren lar tilhørerne medvirke til frelsen med Guds hjelp, oppfordrer dem til å velge rett og gir anvisninger om hvordan det går til. Forholdet premiss og slutning gjør Guds handlende allmakt overflødig. Forholdet tåler heller ikke konfrontasjonen med vår onde lyst i vårt innerste og våre skjulte motiv.

Guds suverene inngripen til menneskenes frelse er skjedd en gang for alle og er av eviggyldig betydning (Ef 2:1-5). Utelukket er all lovreligion og eksistensspekulasjon, men vil vi ikke erkjenne fallets dybde, må vi avvise den Kjærlighet som har elsket verden ”så” (Joh 3:16).

Mennesket evner heller ikke å overskue «virkeligheten» i omfattende mening. Derfor har ingen dødelig tilgang til kunnskapen om godt og ondt – lik åpenbaringsordets Gud. Men vi kan jo late som! Det er en satanisk fristelse (1 Mos 3:5). Kun Gud er opphøyet over det skapte og gjennomskuer alt og vet hva som bor i mennesket (Mk 2:8, Joh 2:24, 1 Kor 2:11)

Frelsen fra syndens nød er kjærlighetens under, *Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin enbårne Sønn...* Vi er «av jorden», men Sønnen i Jesu skikkelse er Guds visdom i egen person (Joh 3:31ff, jf Ord 8, 1 Kor 1:20-24). Født under loven, oppfylte han loven og kjøpte oss fri den dom vi fortjener (Gal 4:4, Mt 5:17). Han ga seg selv «til løsepenge for de mange», Mt 20:28 (jf 26:28 og Mk 10:45. Pållon, hebraisk talemåte: for alle. Jf Jes 53:10-12. 1 Tim 2:6 – hyper panton – for alle).

Guds frelsesverk for alle gis den enkelte i dåpen

Gud er en forsonet Gud. Kristentroens begrunnelse er Guds forsoning med verden i en bevitnet Jesus-historie. Dens hemmelighet er Guddom og manndom forent i Jesu person, lydig til døden i alles sted. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra de døde. Han er Herren, opphøyet over alle ting ved Faderens høyre (Heb 1). Guds løfte til Abraham er oppfylt. Gud er troverdig.

Løsepengen er betalt, men dermed er ikke frelsen utdelt og mottatt. Menneskene elsker mørket framfor lyset. Vi søker vårt eget i den forvrengte religion. (Joh 3:19ff, Ef 5:13) Paulus visste følgene av egen erfaring (Rom 7). Vårt eneste håp er Guds forbarmende handling. *Rom 10:14-17 - Hvorledes kan de da påkalle den som de ikke tror på? Og hvorledes kan de tro det de ikke har hørt? Og hvorledes kan de høre uten at det er noen som forkynner? Og hvorledes kan de forkynne uten at de blir utsendt? /.../ Så kommer da troen av prekenen, og*

prekenen ved Kristi ord (egtl det hørte). – Skal vi bli Guds barn og bevart, må vi høre Guds ord og ta vare på det.

Ved evangeliet kaller Gud, opplyser våre mørke sinn og gir oss nåde til å anvende Kristi for-tjeneste, enhver på seg selv. Evangeliet åpenbarer «*Guds rettferdighet*» i Jesu persons hemmelighet og hans verk, gitt av nåde (Rom 1:16f, 3:24f). Da stiger den tanke opp: Hvordan kan jeg vite at Guds gave-rettferdighet er *min*? Er begrunnelsen ditt valg eller din opp-levelse, må du søke visshet i selvbekreftende handlinger og opplevelsesjakt, og begrunnel-sen være et sirkelbevis som ingenting beviser.

I samtalen med Nikodemus viser Jesus til dåpen. Jesus knytter sin person og sitt verk til Guds forbarmende handling i «*den nye fødsels bad i vann og Ånd*» (Joh 3:5). Der ble Guds rike åpnet for oss og vi ble dets medborgere (Fil 3:20). Guds ord er virksomt. Gud skaper hva han nevner (Sal 33:9), og underet skjer «*i vannets bad med Ordet*» (Ef 5:26. Sv. Kyrkobi-bel). Gud "innforliver" (el innpoder) i en ny virkelighet, den Kristus åpnet for oss med sin død og oppstandelse (Rom 6:5).

Det er en underfull *samtidighet* i dåpen - mellom forsoningsverkets «da» og gjenfødselsens «nå». *Kol 2:11-13*. På den ene side: Kristi død og begravelse, og vår død og begravelse med ham i dåpen. Liksom Kristus døde på grunn av våre synder blir også vi begravet med Kristus i dåpen. På den annen side: Kristi oppreisning fra de døde og vår oppreisning med ham i då-pen «*ved den tro som Gud virker, han som oppvekket ham fra de døde*», *Kol 2:12b*. Til sam-men utgjør de en virkelighet: *Rom 4:25* – *Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av rettferdiggjørelse* (Sv Kyrkobil). Og *6:4*: *Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden for at også vi skal leve i et nytt liv, liksom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet*. – Så er Kristi død på forbannelsens tre vår evige velsignelse, gitt i dåpen. Troen har Kristus, «*Den Hellige og Rettferdige*» (*Apg 3:14*). *Gal 3:26f* – *Alle er dere Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er blitt døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus*. - Erklært rettferdig og frikjent på grunn av ham, skal den rettferdige leve av tro (*Rom 1:17*, *Hab 2:4*).

Så er ikke dåpen målet, men dens *virkning*. Oppreist fra døden i våre synder (*Ef 2:1*, *Lk 15:24*), har vi barnerett og arverett hos Gud, og bønnens frie adgang til ham. Fra dåpen kom vi, vigslet til *liturger* for Gud og til *diakoner* for vår neste, for å «*forkynne hans veldige gjer-ninger som kalte oss fra mørket til sitt underfulle lys*» (*1 Pet 2:9*, jf *2 Mos 19:5*). En påmin-nelse er korsmerkingen: «*Motta det hellige kors på din panne og på ditt bryst til ett tegn: Du er gjenløst ved Jesus Kristus, den korsfestede, og kalt til å etterfølge ham*» (Kåre Svebak: *Geistlige handlinger*).

Med rette er dåpen kalt «*rettferdiggjørelsens sakrament*» (*Rom 6*). Døpt til Jesu død og oppstandelse, har enhver rett til å si om seg selv: I dåpen har Gud reist meg opp fra døden i mine synder for at jeg skal leve under Kristi herredømme og tjene ham i hans evige rettfer-dighet. (Se dåp-parafrazen *Ef 2:1-9*, jf *Rom 6:3-11*). Gud gir forsoningens goder fordi han er den han er - *Den Gode* (*Mt 19:17*) – og ikke av noen annen grunn. Derfor er den troendes liv i dåpen et vern mot fariseismens overtro på menneskets evner for Gud.

Denne undervisning leder til *selvransakelse*. Lever jeg under Kristi herredømme med Kristus til *gave*? I så falle stiller vi våre legemer fram som våpen for Gud og følger Kristi *eksempel* (*Rom 6:11*). Det høres ut som en overdrivelse, for den onde lyst stritter imot. Evangeliet motiverer med Guds løfte, gitt i dåpen, *Mk 16:16* - *Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt*.

Farisèeren trenger ikke dåpen til frelse, for han tror han er frelst allerede, i kraft av sitt valg. Og bruker han dåpen, er det for å bekrefte sitt valg med en lydighetshandling. Det er å opphøye seg selv over Guds handlende allmakt og misbruke Guds Navn. Med farisèervisdom blir den nytestamentlige tro de kvalifisertes tro og et pressmiddel overfor Gud, lik farisèeren i templet (Lk 18:11). Derfor runger Jesu varselrop gjennom kirkens historie, *Mt 16:6, 12 - Vokt dere for farisèernes og saddusèernes surdeig!* (Lk 12:1-3) Hvorfor? *Mt 15:9 - Forgjeves dyrker de meg.*

Skillet mellom kristentro og fariseisme

Skillelinjen omfatter gudstro og menneskesyn. Vi merker oss to ting

For det første: Troen har ingen andre guder enn åpenbaringsordets Gud. Troen kjenner Guds innerste hjertelag gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Derfor frykter og elsker troen Gud over alle ting, lik en venn å stole på i liv og død. Dette gudsforhold må den onde lyst angripe fordi troen lar den levende Gud være Gud, og ingen annen. Det vi sidestiller med Gud - eller prioriterer fremfor ham, det er vår gud. Om vi skulle skinne av gudelighet i egne øyne, har det ingen betydning for Gud. Farisèere fremstår lik hvitmalte graver, sier Jesus. (Mt 15:9, 23:27f).

I det sekulær-liberale samfunn kommer den forvrengte religion til uttrykk i lovregulerte former til menneskers behag. Denne surrogat-religion krever konformitet av alle, og kristnes tilpasning i lære og liv. Tilpasningen tilslører det unike ved kirkens tro og dens begrunnelse, men kan aldri erstatte den «Guds rettferdighet» som evangeliet åpenbarer av tro til tro (Rom 1:16f). Uten Guds tro, gitt fra himmelen, er alt synd (Rom 14:23).

For det andre: Skillet mellom tro og vanstro går ikke mellom personer, men mellom kjød og Ånd. En kristen består av to deler - «samtidig synder og rettferdig for Gud» (Luther).

Troens grunn er hverken egne valg eller tilfredsstillelse av egne behov, og heller ikke rettferdige gjerninger som vi har gjort (Tit 3:5). Skapt ved Guds ord av ingenting, lever troen av Guds rettferdighet i Jesu Kristi lidende lydighet. Troen stoler på ham «*som gjør de døde levende og kaller på det som ikke er, så at det er*» (Rom 4:17, jf 2 Kor 1:9). Søker du Guds nåde på grunn av Kristi fortjeneste, har du den gitt i dåpen til Jesu død og oppstandelse, og får den stadfestet med Guds nådetilsagn: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv».

En kampsituasjon

Troen er ikke gitt en gang for alle, lik et depositum i banken. Den onde lyst ypper seg, så troen må øves i tillit til Guds løfte, gitt i dåpen (jf Lille Katekisme, hva vanddåpen betyr). Troen er en *kjempende* tro på dåpens grunn (Rom 6:12-14, 1 Tim 6:12).

Troens begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie blottstiller striden mellom to makter i den kristnes liv. Den onde lyst søker herredømmet over tanker, ord og gjerninger. Gud på sin side vil befeste sitt herredømme på dåpens grunn. Derfor må troen kjempe med Guds våpen – Guds ord og bønner om Den Hellige Ånds hjelp. Hvis ikke, blir fallet stort (Mt 7:27).

Enhver har sin egen strid å føre. Vi er på øvingsfeltet allerede, kalt til gjerninger som har Guds ord og befalinger for seg (Ef 2:10). Men vi er ikke overlatt til oss selv. *Sal 124:8 - Vår hjelp er i Herrens Navn, han som skapte himmel og jord.* - Derfor går vi til vår gjerning med frimodighet og øver troen i Jesu navn.

I troens øvelse erfarer vi det samme som Herrens apostel og alle troende i tidens løp, *Rom 7:24f – Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre! Så tjener jeg altså Guds lov med mitt sinn, men syndens*

lov slik jeg er av naturen. - Denne kamperfaring medbestemmer det uoverstigelige skillet mellom sann og falsk tro, og mellom sann og falsk kirke. Vi ser ikke skillet, men Gud over-skuer det.

Vi på vår side må forholde oss til forkynnelsen, bekjennelsen og samtalen, og legge merke til hvordan de begrunner troen. Skjer det med opplevelser, syning og egne valg med Guds hjelp? Da hører vi farisæernes *herlighetsteologi*. Eller oppmuntrer de hverandre med Guds ords løfter og trofasthet i mange slags prøvelser? Da hører vi *korsteologi* hvor mennesker er fattige i seg selv. En korsteolog vet at vi alle må dø for syndens skyld, men setter sin lit til Gud «som oppvekker de døde» (2 Kor 1:9). Dåpen kan ikke praktiseres på noen annen måte.

Med Kristus til *gave*, tror vi syndenes forlatelse og øver troen i gode gjerninger med Kristus til *eksempel*, Gud til ære. Troen kan være svak eller sterk, men vender alltid tilbake til Guds forbarmende nåde i Kristus Jesus, gitt i dåpen. Denne øvelse arter seg lik en sirkelbevegelse, alltid tilbake til Det første bud. Troen har ingen andre guder utenom åpenbaringsordets Gud. Vi kjenner Gud i hans miskunn og trofasthet, stilt fram for verden i Jesu person og verk. Troen har Kristus og oppfyller alle Guds bud. Det fins ingen mangel ved troen (fritt e Luther).

Eksempler:

Jesu lignelse om de to sønnene, Mt 21:26-32: Den første tilsvare farisæerne som sa ja til Guds lov, men uten å gjøre hva loven krever. Jf 1 Mos 8:21, 2 Mos 24:3, Joh 9:28, Mt 7:22f. Farisæernes lovfromhet var i seg selv et vitnesbyrd om menneskets vilje –bundet til den onde lyst. Jf Jesu åtte verop, Mt 23:13-33.

Paulus formidlet Jesu undervisning med bakgrunn i sin farisæerfaring: Rom 2:17-23. 1 Kor 5:6-8, Gal 5:9 (jf 2:16, 20f, 3:21f, 5:1-6, 16). Denne innsikt kunne Paulus utnytte til egen fordel, Apg 23:6-9 (legg merke til at han unnlot å nevne farisæernes tro på menneskets frie vilje). Om Pauli loverfaringer: Rom 7, Ef 2:1-9, Fil 3:3-11.

Andre tekster til innføring i emnet: Gal 5:16ff. Jf Joh 8:23f, 34, 42-44, 15:1-9, Rom 6:12f, 20-23. Gal 4:25f (2:21). Åp 22:17.

Pelagianisme og synergisme

Fariseismens overtro på menneskets vilje møter oss i de to ismene pelagianisme og synergisme. (Pelagianisme, e munken Pelagius, d e 418. Synergisme - læren om samarbeid mellom Gud og menneske om frelsen.)

Pelagianeren tror han kan omvende seg til Gud av egen fornuft og kraft. *Synergisten* har en frommere fasong. Han tilskriver viljen en avgrenset, men avgjørende rolle, og lærer et samarbeid mellom Gud og menneske om frelsen: Med Guds hjelp kan jeg velge Gud og leve slik han vil, påstår han. Men troens bønn er ikke den kvalifisertes adgang til Gud.

Det fins en seiglivet forestilling om «de kristne»: De tror de er bedre enn andre og er «fæl til å dømm». Forestillingen kan bunne i såre erfaringer, men vitner uansett om uvitenhet. Uten troen på den gave-rettferdighet som evangeliet åpenbarer, må mennesker bedømme kristne med forbehold om lovgjeringer. Men kristentroen er ingen tro med forbehold. Troen utelukker gjerningen «i rettferdiggjørelsens sirkel». Med dette treffende bilde viser Luther til frifinnelsens årsak, som er Kristi lidende lydighet og ingenting annet. Men utenfor denne sirkel trives troen sammen med gjerningen. Med Kristus til gave går vi til vår gjerning med Kristus til eksempel. Rekkefølgen tro og gjerninger er gitt med Guds forbarmende handling i dåpen.

Med hensyn til den onde lyst er vi like: Alle står uten ære for Gud (Rom 3:23). Med hensyn til troen og dåpen er ulikheten himmelvid: Vi blir rettferdiggjort gratis av Guds nåde ved

gjenløsningen i Kristus Jesus (v 24). Denne likestilling i dobbel mening kommer i Nytestamentet til uttrykk i modus-skifter, til eksempel i Johannes' 1. brev: «Vi» når apostelen taler om syndens art, og «jeg» når han i Kristi sted kunngjør evangeliet om Guds selvhengivende kjærlighet. Dette «jeg» møter oss også med advarsler mot kjødets gjerninger og med oppmuntringer til gode gjerninger med Helligåndens hjelp (f eks Gal 5:17ff).

Troens gode strid skjer med Den Hellige Ånds hjelp *hele veien*. Med Guds lov driver han til syndserkjennelse og bevarer oss i sann ydmykhet for Gud. Med evangeliet handler han like suverent, og virker troen når og hvor han vil i dem som hører evangeliet om frifinnelsen (CA 4 og 5). Hvorfor denne totale avhengighet av Helligåndens gjerning med Guds ord? I Nytestamentet fins en begrunnelse med to innfallsvinkler: Den ene er *mennesket* uten syndserkjennelse for Gud, den andre er *Guds frelsesverk*, gitt den enkelte i dåpen.

Vi forstår ikke uten videre vår egen nød for Gud. «Har du noen synd å bekjenne?» «Jeg? Å, næ'ei!» Vår oppfatning av egen livssituasjon er begrenset. Gud setter morallovens krav fram for oss, lik et spill. Ser jeg da den selvhengivende kjærlighet som av fri vilje elsker Gud og min neste helt og fullt? Nei, vår beslutningsevne er bundet i vårt forhold til Gud, og begrenset i forholdet til vår neste og Guds skaperverk for øvrig. Denne doble kjensgjerning rokker ikke ved menneskeverdet.

Vi er hver for oss skapt i Guds bilde og av uendelig verdi for Gud. Vi er dyrt kjøpt (1 Pet 1:18). Han vant seg sin kirke «med sitt eget blod» (Apg 20:28). Den straff vi fortjener med våre overtredelser, har Guds enbårne Sønn båret, lydig til døden på korset (Fil 2:8). «Kristus og ham korsfestet» (1 Kor 2:2) er vår fred med Gud, og oppreist fra de døde, er han troens rettferdighet og vårt håp ved Faderens høyre (Joh 16:10, 1 Pet 1:3f, 2:24).

Dåpforanningens fornyelse?

Dåpforanningen oppmuntrer døpte til å forsake den onde lyst og tro på Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd. Formanningen opprettholder Guds vern mot fariseismens fare. Formanningens fortegn er *Guds miskunn*, gitt den enkelte i dåpen (Rom 12:1). Den oppmuntrer til gode gjerninger med iver (Tit 3:8).

Men hva med manglene som hefter ved livets vitnesbyrd? Manglene vil alltid gjøre vitnesbyrdet tvetydig mer eller mindre. Allikevel har Gud behag i de troendes liv. Årsaken er Jesu Kristi lidende lydighet, som troen stoler på. Oppreist med ham fra døden i våre synder, er han Guds nådehimmel over våre liv. *Rom 8:1 – Så er det ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus* (Rom 6:13, 12:1. Jf Mk 16:16).

Dåpen er en stadig påminnelse om vår barnerett og arverett hos Gud, og om bønnens adgang til ham i Jesu navn. Vi erkjenner egen avmakt, og vi ber ham fornye våre sinn, så vi blir i stand til å prøve hva som er Guds vilje, det som er godt, fullkomment og behager ham (Rom 12:2). Men uten Kristus til gave, øker vantroens frukter i mengde. Eller sagt med Luther:

«Jo lengre, dess verre. Var en hovmodig og gjerrig i fjor, så er han enda mer hovmodig og gjerrig i år. Ondskapen i ham gror og vokser i ham fra ungdommen av. Et lite barn har ikke noen spesiell feil. Men når det vokser opp, blir det uoppdragent og uten hemninger. Og når det kommer opp i de modne år, da bryter det løs med virkelige synder, mer og mer etter hvert.

På den måten vokser det gamle menneske etter sin natur, hvis det ikke blir tvunget og temmet ved dåpens kraft. Men hos sanne kristne er det motsatt. Der blir det gamle menneske svakere for hver dag, inntil det går helt til grunne. Dette er å senke seg daglig i dåpen og komme opp igjen hver dag.» (Store Katekisme, Dåpen, 70-72)

Dåpens kraft og virkning omfatter boten – den daglige omvendelse og tro. Da angriper vi arvesyndens motstand i vårt innerste, og lever med Kristus, oppreist fra døden i våre synder (Ef 2:1). «*For dåpen ikke bare forkynner et nytt liv, den virker, begynner og fortsetter det nye livet. I dåpen får vi nåde, Ånd og kraft til å undertrykke det gamle menneske, så det nye kan komme fram og bli sterkt*», sier Luther (Store Katekisme, 75).

Dåpformaningene advarer mot syndearter og oppmuntrer med Guds løfte, gitt i dåpen. Formaningene anvender Guds lov og evangelium på tilhørere i høyst ulike virkeligheter. Blant dem fins de som trenger å høre Guds tilgivelse tilsagt *meg*. De blir innbudt til det private skriftemål, også kalt «*det tredje sakrament*». Det er ingen erstatning for terapi, for i Guds kirke på jorden gis «ekte saker» (Jürgen Diestelmann).

Det er en viktig oppgave å fornye den nytestamentlige dåpformaning. Undervisningen i De ti Guds bud hører sammen med den oppmuntring som dåpen gir, og må stadig vise til lovens oppfyllelse i Jesu, Guds Sønns selvhengivende kjærlighet. Siden dåpen er «en skatt som Gud gir» (Luther), må vi bruke dåpen til evig nytte og gagn. Troen og dåpen hører alltid sammen i et livsnært forhold. Alt i den kristnes liv handler om dåpens rette bruk, og derfor handler alt i kirken om dåpen.

Guds kirke på jorden ord er det folk «*som følger Lammet hvor det går*», Åp 14:4 (se Rom 6:3-11. Jf Ef 2:1-6, 4:17-5:21. Fil 3:7-11. Gal 2:19f, Tit 3:1-8. Osv). Bildet beskriver ingen idyll, men den troende kirkes vandring gjennom endetidens trengsler, og blant dem den stadige fristelse til falsk gudsyndelse på farisèervis.

Jesu varselrop

Mt 16:11 – Ta dere i vare for surdeigen til farisèerne og saddusèerne! Kristenhetens nød er den selvbestemte tro i tillit til eget skjønn, gjerne i samarbeid med Guds nåde eller formet av Guds kjærlighet. Slik blir den bibelske arvesyndslære tilslørt, og Kristi gjerning "for oss" forkynt med forbehold om Kristi gjerning «i oss". Med *forbehold* blir fornyelsen (el helliggjørelsen) gjort til frifinnelsens vilkår (el rettferdiggjørelsen). Jesu varselrop lyder gjennom kirkens historie. Blir han overhørt?

Vender vi det døde øret til, neglisjerer vi dåpens bruk i daglig omvendelse og tro. Den som hører, hviler i Guds forbarmende gjerning i dåpen, og har sin daglige glede i Guds løfte, gitt i dåpen. Dåpen - rettferdiggjørelsens sakrament – utelukker den farisèiske overtro fra frelsens årsak og frelsens meddelelse. Igjen: Frelsens årsak er Jesu, Guds Sønns lidende lydighet inntil døden på korset, og frelsens *meddelelse* skjer med Guds handlende allmakt i dåpen til Jesu død og oppstandelse. Ved troen *anvender* vi Kristi velgjerninger, gitt i dåpen, enhver på seg selv. I Lille Katekisme er anvendelsen beskrevet med den formel som innleder forklaringen til De ti bud: «*Vi skal frykte og elske så vi ikke /.../, men /.../*». Er jeg et Guds barn, må det fordi Guds ord sier så, og årsaken være Kristi fortjeneste «utenfor oss». Derfor går vi til gjerningen med *barnlig* frykt for å gjøre Gud i mot og elske ham som Guds *kjære* barn.

Troen har Kristus og mangler ingenting, men Gud kan tillate at troen blir satt på den hardeste prøve. Den kalles *anfektelsen*. Dens foranledning er like mangfoldig som livet selv. Desto viktigere er den jevnlige undervisning om skriftemålet, og likeså invitasjonen til skrifte og en ordnet skriftebruk som lar seg praktisere underveis til troens fest ved Herrens bord. Det er *privatskriftemålet* Luther sikter til med ordene "*i denne kristne kirke tilgir han meg og alle troende alle synder*" (forkl 3 trosart)..

Gaven er *unik*, for syndenes forlatelse fins kun i Guds kirke på jorden. Bruken har ringvirkninger i et legende fellesskap. Men tror jeg om meg selv at jeg kan medvirke til min frelse, er jeg skyldig til å holde hele loven, det vil si 100 %. Så er farisèertro noe annet enn kristentro.

Farisèeren tror på sin frie beslutningsevne. Da er vi over i magiens verden. En kristen tror derimot på Guds frie nåde, gitt i dåpen til bruk alle dager. Gal 5:1-5, jf 2:21, Rom 11:6.

Den som står, må ta Jesu varselrop på alvor og passe seg så han ikke faller. *1 Kor 10:1-13*. Dåpen er kristenlivets grunn, og derfor er løftet om syndenes forlatelse for Kristi skyld en støttestav til daglig bruk. Bruken gjør forskjellen mellom tro og vantro, og dermed forskjellen mellom Guds kirke og løgnkirken. Gud ser grensen. Vi må høre den forkynt og bekjenne den i lære og liv.

Til følgene hører uttrykk i det liturgiske formular. Vi er uverdige til Guds nåderikes nærvær hos oss. «*Alle før vi vill som dårer, men du hørte våre rop*» (takksigelsesbønnen i Augustana-liturgien. Sal 95:10, Jes 53:6. Sal 34:16). Uten den selverkjennelse som loven virker for Gud, blir troens fest en farisèermesse, gjennomsyret av overtroen på ditt eget eller «kirkens» skjønn. Denne visdom gjør frelsen uviss og tvilen til en dyd lik en skydott på himmelen. Med uvisshet kan ingen vente Jesus Kristus som Herre og Frelser på Dommens dag (Fil 3:20). Men alt er mulig for Gud, om du låner øret til Guds løfter gitt i din dåp. Hør, så skal du leve!

Fra bekjennelsesskriftene:

Menneskets avmakt overfor Gud: CA 2, 5 og 18. Apol 2:46-50. FC SD 2:17, 26-27 (Augustin).

Uten DHÅ, kan ingen frykte og elske Gud. Det naturlige menneske forstår ikke det som hører Guds Ånd til, og evner ikke å leve etter Guds gode skapervilje. Selv om menneskene gjør gjerninger etter lovens andre tavle, så er de gjort i vantro og forakt for Gud, og derfor synd i Guds øyne (Rom 14:23). DHÅ taler ikke på slump, men stadfester det apostoliske og profetiske Kristus-vitnesbyrd, Apol 4:108, 12:70-73.

Likegyldighet for boten og kirkens orden (især katekese og dåpundervisning) virker ødeleggende på kirken: Kirkens goder blir misbrukt, teologien forfaller og kirkens gudgitte ordninger blir ødelagt, Apol 21:41, 43.

Vi mottar Ånden fordi vi er rettferdiggjort og gjenfødt ved troen på evangeliet, og ikke fordi vi skal bli det, Apol 4:126, 133, 135.

Vi skal legge vinn på å leve etter Guds vilje, og holde oss til det åpenbarte ord. Det kan aldri svikte. FC Ep 11:14 (2 Pet 1:10), SD 11:73.

Med gode gjerninger stadfester vi kallet, som ble gitt av nåde før gjerningene, Apol 20:12f, jf FC SD 4:33.

Den som har mottatt DHÅ, har fått en ny trang til å leve etter Guds bud, og en ny erkjennelse av hvor langt jeg er fra lovens fullkommenhet, Apol 4:175. Derfor bør vi motta syndenes forlatelse ved troen før vi holder loven, samme 12:82.

Den wittenbergske reformasjon brakte evangeliet frem i dagen og det ble rettet på mange villfarelser, Apol 12:3.

Kristenstanden

er grunnet på dåpen og leves i gjerninger i samsvar med Guds bud, dvs uten menneskepåfunn (munkeløfter), CA 27:13. Det gode liv har alltid Guds bud for seg, samme 28:58.

Kristenstanden er "fullkommenhetens stand", hvor vi lærer å frykte Gud og stole på at vi har en forsonet Gud. I denne øvelse ber vi om og venter hjelp fra Gud, samtidig som vi legger vinn på å gjøre gode gjerninger og skjøtte vårt kall. CA 27:50.

I kristenstanden må vi bære det kors som Gud legger på, og øve troen i tålmodighet, SK De ti bud 197.

Når vi nevner synder i det private skriftemål, skal enhver tenke på sin egen stand og sammenligne seg med De ti bud. Derpå ber vi skriftefaren om å tilsi meg syndsforlatelsen for Guds skyld, LK Dåpen/skriftemålet 20.

Hustavlen rommer dyder for alle stender, LK Hustavlen 1-14.

Hadde vi innrettet oss etter Guds bud i både kirkelige og verdslige saker, ville vi hatt oppgaver mer enn nok og glemt alle de narrestreker som opptar mennesker, SA Fortalen 12f.

Om den falske åndelighet:

Svermerne (spiritualistene) venter Åndens opplysning utenom Ordet, Apol 13:13, FC Ep 2:13. De «innbiller seg at Gud drar mennesket til seg, opplyser det og rettferdiggjør og frelser det uten noe middel, uten at det hører Guds Ord, og uten at det bruker de hellige sakramenter,» samme SD 2:80, jf 12:30.

Vi skal ikke vente Guds frelsesgoder umiddelbart fra himmelen - uten midler. Det er å forakte Guds Ord og sakramenter. Derfor blir mange motløse, "siden de ikke føler noen sterk, brennende tro og hjertets lydighet, men bare svakhet, angst og elendighet", FC SD 2:46f.

Man skal ikke med utgangspunkt i følelser trekke slutninger om DHÅ's nærvær og virkninger. De skjer ofte under dekke av stor svakhet. Vi skal heller stole på det for-kynte, hørte Guds Ord, at ved det virker DHÅ kraftig i våre hjerter. Samme SD 2:55f.